

SAĞLIKLI KENT YAKLAŞIMI ve YEREL YÖNETİMLER

AHMET CİN*

Günümüz kentleri gelişimleri ölçüsünde daha karmaşık hale gelmektedir. Kalkınma noktasında ekonomik büyüme, refah düzeyinin artışı, dünya standartlarında altyapı, planlı şehirleşme gibi faydalar sağlasa da kentler artan nüfus ve öngörülerin ötesinde gerçekleşen büyüme nedeniyle birçok sorunla karşı karşıya kalmaktadır. Bu sorunlar da kent sakinlerini konfor ve yaşam kalitesi yönünden olumsuz etkilemekte ve sağlıklı kent kavramını ön plana taşımaktadır. Sağlıklı kent yaklaşımı birçok kent için doğru çözümler içeren bir stratejiler bütünü olarak önemli kazançlar sağlamaktadır.

Sağlıklı bir kent, sağlık ve refah arayışını kolaylaştıran erişilebilir bir sosyal, fiziksel ve kültürel ortam yaratır. Sağlıklı kent; yaşayan, büyüyen, gelişen ve sürekli değişen, çevresini geliştirebilen, kaynaklarını kullanan ve genişletebilen kentler olarak da tanımlanmıştır.² Dünya sağlık örgütüne göre sağlıklı şehirler, daha iyiye fırsatlar sunmak değişimini sürdüren, adaletsizlikle mücadele etmek, sağlık ve esenlik için iyi yönetim ve liderliği teşvik etmek için örnek teşkil eden yaşam alanları olarak ifade edilmektedir.³

Sağlıklı kent, “kentteki önemli değerleri yenilemek ve yeni mekânlar yaratmak”, “kentlin ulaşım

mında, konut alanlarında, yeşil alanlarında yeni, iyi fiziksel alanlar oluşturmak”, “sosyal bütünleşmeyi oluşturmak ve geliştirmek”, “toplumun gelişmesine ortam sağlamak, “sağlık servislerine yüksek seviyeli ulaşılabilirliği sağlamak”, “yaşama imkânının sağlanması, ailesinin korunması, arkadaşları ile görüşebilmesi, yeme-içme ihtiyacını sağlayabilmesi”, “güvenli ve özgür bir biçimde yaşama eylemlerini gerçekleştirmek” gibi farklı disiplinler ve çalışma alanlarına göre tanımlanabilmektedir. Özetle sağlıklı bir kent yaşanabilir kent profilidir.⁴

Dünya Sağlık Örgütü’nün başlatmış olduğu Sağlıklı Kentler Projesinin temel amacı; sağlık kavramını yerel yönetimlerin gündemine yerleştirmek ve toplum katılımı, sektörler arası ortaklık ve eşitlik yoluyla sağlığın korunması ve sürdürülebilir olması için kapsamlı yerel stratejilere teşvik etmektir

Sağlıklı kentler Faz VII’de

- Kent sakinlerine yatırım yapmak
- Sağlığı ve refahı artıran kentsel yerler tasarlamak,
- Sağlık ve refah için daha fazla katılım ve ortaklıkların teşvik edilmesi,
- Toplumun ortak mal ve hizmetlere erişiminin artırılması,
- Kapsayıcı toplumlar aracılığıyla barışı ve güvenliği desteklemek ve sürdürülebilir tüketim ve üretim dahil olmak üzere gezegeni bozulmaya karşı korumak amaç olarak belirtilmiştir.

1 Pendik Belediye Başkanı

2 Zencirci Fadime Çiğdem, Sağlıklı Kentler Projesi Üzerine Bir Çalışma: Batı Akdeniz Bölgesi Swot-Ahp Analizi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2021, s.19

3 <https://www.euro.who.int/en/health-topics/environment-and-health/urban-health/who-european-healthy-cities-network/healthy-cities-vision>

4 Zencirci, s.19.

DSÖ'nün Sağlıklı Kentler projesinin uygulanabilmesi ve şehirler arası entegre çalışmanın sağlanması için Sağlıklı Kentler Birliği kurulmuştur. Sağlıklı Kentler Birliği, kuruluşundan bugüne ele aldığı konu ve çalışmalar ile kuruluş amacını oluşturan "Sağlıklı Şehirler" kavramını benimsetmek üzerine faaliyetlerini sürdürmektedir. "Sürdürülebilir Kalkınma" ve "Sürdürülebilir Şehirler Oluşturmak" sloganıyla kent sağlığını ilgilendiren tüm kentsel ve çevresel konularda eğitimler, çalıştaylar, sempozyumlar, konferanslar, uluslararası kongreler, yarışmalar, ödül törenleri ve farkındalık çalışmaları düzenleyerek üye belediyeleri bir araya getirmektedir.⁵

Sürdürülebilirlik; bir kentin geleceğini koruma ve gelecek nesiller aktarma konusunda önemli bir yaklaşımdır. Bu sayede kentlerde kaliteli ve konforlu yaşamın uzun yıllar devamlılığı sağlanabilecektir. Bu yaklaşım kentin doğal ve kültürel kaynaklarından en etkin biçimde yararlanmayı da öngörmektedir. Bu doğrultuda sürdürülebilir kent stratejileri başta akıllı kent, ekolojik kent, sakin şehir, sağlıklı kentler gibi kavramlardan istifade etmektedir. Bu yönüyle sağlıklı kent kavramına kentsel stratejileri içinde yer veren bir kent, sürdürülebilirliğe dönük politikaları kolayca entegre edecek ve uygulayabilecektir.

Sağlıklı kentler projesinin uygulamasında önemli bir bileşen de kent sağlık profilleridir. Kentsel çevre sorunları dikkate alındığında sağlıklı kentler projesinin kent sağlığını düzenleme anlamında o kente ait sağlık profili ve sağlık gelişim planı hazırlanması esas alınmıştır. Bir şehrin sağlık profili o kentin fotoğrafı niteliğindedir ve şehirdeki tarihi alanlar, sağlık sorunları, demografik yapı, eğitim, sosyal yaşam, ekonomi, işsizlik, ulaşım yeşil alanlar gibi kenti tanımlayan göstergelerle kentin genel durumu

⁵ <https://www.skb.gov.tr/birlik-hakkinda/birlik-hakkinda/>

hakkında önemli ipuçları vermektedir. Bu sayede kentler kendilerini çağdaşlarıyla kıyaslayarak eksik yönlerini iyileştirme imkanı elde etmektedir. Sağlık profili sonrasında ortaya konulan mevcut durum doğrultusunda kentin sağlık gelişim planları hazırlanmaktadır. Bu planlar, kent sağlığı konusunda strateji ve eylemler belirlenmesinde ve uygulanmasında önemli bir araçtır.

Şehir sağlığı denildiğinde sadece insan sağlığı akla gelse de bu yaklaşıma geniş bir bakış açısıyla ele almak ve çevre sağlığını da göz ardı etmemek gerekmektedir. Bu bağlamda kent sağlığının çevresel sorunlardan (çevre kirliliği, hava kirliliği gibi) etkilenebileceği unutulmamalıdır. Bu yönüyle sağlıklı kentler projesi bütüncül bir değerlendirme ile kent sağlığını çevre başta olmak üzere ele almada faydalı yaklaşımlar sunmaktadır. Aynı zaman da yerel yönetimlerin çevreye dönük stratejilerin de sağlıklı kent projesi vizyonu ile proje ve faaliyetler gerçekleştirmesi, çevresel sürdürülebilirlik açısından önemli katkılar sağlamaktadır.

Belediyecilik mahalli müşterek ihtiyaçların karşılanması olarak mevzuatta ifade edilse de kent yönetimi multi disiplinler bir yaklaşımı gerektirmektedir. Bu yönüyle mühendislik, mimari, ekonomi, sosyal hizmetler gibi alanlar yerel yönetim kadrolarında uzman ve teknik bilgi anlamında yer verilen branşlar içerisindedir. Bu alanlar içerisine sağlığı eklemek ve yerel politikalarda ele almak belediyecilik vizyonu açısından kentleri standart üstü şehirler haline getirme de faydalı olacaktır. Sağlıklı kent yaklaşımı bu açıdan değerlendirilmeli ve belediyelerce kent yönetim stratejilerine entegre edilmelidir.